

УДК 614.2:[616.06/.091]

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНОЇ СЛУЖБИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ

Проф. І. І. Яковцова, І. В. Борзенкова, доц. А. Є. Олійник, В. Д. Уржумов, П. В. Ткаченко

Харківська медична академія післядипломної освіти

В умовах медичної реформи структура патологоанатомічної служби Харкова та Харківської області потребує реорганізації. У статті подане обґрунтування щодо створення обласного патологоанатомічного бюро в м. Харкові замість системи відділень, що належать до структури міських лікарень. Це є необхідним кроком в умовах нової моделі фінансування медицини у вимірі медичної реформи, що розпочалася. Крім того, це дасть змогу значно покращити якість патологоанатомічної діагностики, а також поліпшити об'єктивність оцінювання якості медичної допомоги населенню.

Ключові слова: патологоанатомічне бюро, патологоанатомічна діагностика, медична реформа.

Інтенсивний розвиток медичних технологій разом зі зростанням очікувань споживачів медичних послуг вимагає суттєвих змін від патологоанатомічної служби України. Не в останню чергу це стосується організаційних та нормативно-законодавчих моментів, бо залишки існуючої правової бази діють у вимірі застарілого розподілу функцій та завдань як усієї патологоанатомічної галузі, так і окремих її підрозділів [1, 4].

Нині безальтернативно скасовано галузевий наказ МОЗ України № 81 від 12.05.1992, існуючі стандарти та протоколи патоморфологічних досліджень фактично втратили чинність [7], також не проводиться ані внутрішнього, ані зовнішнього контролю якості цих досліджень, а це дає підстави для сумнівів стосовно їх достовірності.

Крім того, найгострішою проблемою патологоанатомічної служби є проблема фінансування, яке здійснюється на даний час за «залишковим принципом», а наведена нижче інформація наділяє патологоанатомічні підрозділи в їх нинішньому стані існування досить песимістичними перспективами [8].

План реалізації медичної реформи в Україні передбачає переведення діагностичних лабораторій на нову модель фінансування вже в 2019 р. Про це свідчить інтерв'ю заступника Міністра

охорони здоров'я України П. Ковтонюка інформаційній агенції «Інтерфакс-Україна» від 11.01.2018 р. Тобто, діагностичні лабораторії отримуватимуть фінансування не з медичної субвенції, а за свої послуги, надані закладам охорони здоров'я та населенню.

Серед діагностичних лабораторій патологоанатомічні відділення посідають особливе місце.

Патологоанатомічна служба має:

1. Подавати достовірну статистичну інформацію про причини летальності, необхідну для планування та організації медичного забезпечення населення, що досягається направленням на патологоанатомічний розтин усіх померлих, які підлягають такому розтину.

2. Проводити об'єктивне та неупереджене оцінювання якості надання медичної допомоги окремими лікарями-спеціалістами у випадках смерті хворих, що досягається незалежністю лікарів-патологоанатомів від цих лікарів-спеціалістів та проведенням відео- та аудіофіксації патологоанатомічного розтину.

3. Сприяти підвищенню якості надання медичної допомоги населенню шляхом аналізу статистичної інформації, детального розгляду складних клінічних випадків та аналізу лікарських помилок, що можливе за виконання двох попередніх умов.

4. Здійснювати морфологічну верифікацію патологічного процесу (запалення, доброякісне новоутворення, злоякісне новоутворення, передраковий стан тощо) в матеріалах, що вилучаються з організму хворого різними лікарями-спеціалістами. При цілій низці хвороб, які мають велике медико-соціальне значення, зокрема при онкопатології, результат патологоанатомічного дослідження є критично важливим не тільки для виставлення остаточного діагнозу, але й для визначення прогнозу, побудови стратегії лікування, вибору певних медичних втручань та контролю ефективності лікування. Для виконання цього завдання в патологоанатомічну діагностику всіх країн Євросоюзу давно впроваджені автоматизовані лабораторні системи, які дають змогу досягти достатньої для діагностичної інтерпретації якості досліджуваних зразків органів та тканин організму шляхом мінімізації участі людини (лаборантів, санітарів) у виробничих процесах, а також інноваційні діагностичні методики. З огляду на економічну доцільність потужні патологоанатомічні лабораторії там обслуговують не окремі лікарні, а всі заклади охорони здоров'я певного регіону.

5. Забезпечувати якість морфологічної діагностики патологічних процесів шляхом введення зовнішнього та внутрішнього її контролю [3].

Нині патологоанатомічна служба м. Харкова та Харківської області змушена функціонувати в умовах розпорошення і без того обмеженого бюджетного фінансування між численними патологоанатомічними відділеннями комунальних закладів охорони здоров'я, які зберігають з радянських часів організаційну структуру та штатний розклад майже в незмінному вигляді попри автономізацію закладів охорони здоров'я внаслідок змін законодавства та скасування нормативно-правових актів, що визначали цю структуру та штати. Розпорошення бюджетного фінансування залишає патологоанатомічній службі можливість застосування лише рутинних методик морфологічного дослідження, які не завжди надають необхідну інформацію для призначення сучасного лікування, особливо онкопатології [5, 9].

Крім того, патологоанатомічні відділення окремих закладів охорони здоров'я розташовані в будівлях в аварійному стані без водопостачання та водовідведення, в деяких закладах патологоанатомічні розтини проводять не лікарі-патологоанатоми, а сумісники лікарі-спеціалісти з інших спеціальностей, у багатьох закладах охорони здоров'я на патологоанатомічний розтин направляється лише частина померлих з тих, які підлягають розтину.

Неможливо вимагати від патологоанатома незалежного, об'єктивного та неупередженого оцінювання якості надання медичної допомоги окремими лікарями-спеціалістами у випадках смерті хворих, якщо він працює в одному закладі охорони здоров'я з цими самими лікарями-спеціалістами. До того ж, у жодному з комунальних закладів охорони здоров'я м. Харкова та Харківської області не проводиться відео- та аудіофіксація патологоанатомічного розтину, бо чинне законодавство не висуває такої вимоги, а бюджет не передбачає на це коштів [6].

Значно полегшує проведення контролю якості патологоанатомічних досліджень концентрація цих досліджень в одному закладі, де знаходяться найдосвідченіші спеціалісти з різних напрямів патологоанатомічної діяльності. Крім того, за зазначених умов завжди є можливість отримати консультативну допомогу висококваліфікованого фахівця.

Створення та використання сучасної матеріально-технічної бази патологічної анатомії (автоматизовані лабораторні системи, інноваційні діагностичні методики) потребує як максимальної концентрації бюджетного фінансування в одній лабораторії з причини високої вартості обладнання та лабораторних діагностикумів, так і максимального робочого завантаження цього обладнання однотипними досліджуваними зразками з метою раціонального використання цих дорогих діагностикумів та швидкого отримання результатів дослідження.

Нині жоден із комунальних закладів охорони здоров'я м. Харкова та Харківської області, навіть найбільші лікарні, не мають ні достатнього фінансування для закупівлі автоматизованих лабораторних систем та відповідних лаборатор-

них діагностиків, ні можливості направити одночасно достатню кількість однотипних досліджуваних зразків.

Тому створення сучасної патологоанатомічної лабораторії в структурі патологоанатомічного відділення будь-якого комунального закладу охорони здоров'я для обслуговування лише кількох закладів є економічно недоцільним. Економічна доцільність такої лабораторії можлива лише при обслуговуванні нею всіх закладів охорони здоров'я м. Харкова та Харківської області [2].

Слід зазначити, що в умовах проведення медичної реформи бюджетне фінансування отримають лише акредитовані діагностичні лабораторії, тобто ті, які мають приміщення, оснащення, кадровий склад та організацію виробничих процесів згідно з акредитаційними вимогами.

Подальше існування патологоанатомічної служби Харківського регіону в розпорошеному вигляді (численні, проте, неналежним чином оснащені та укомплектовані патологоанатомічні відділення комунальних закладів охорони здоров'я міста й області, які не спроможні здійснювати морфологічну діагностику на сучасному рівні) в умовах проведення медичної реформи неминуче призведе до втрати нею фінансування при переході з медичної субвенції до оплати медичної послуги.

Єдиним способом вирішення цієї проблеми в межах існуючого поки що фінансування є концентрація бюджетних коштів в одному патологоанатомічному бюро, яке на сучасному рівні проводитиме патологоанатомічні дослідження для всіх закладів охорони здоров'я м. Харкова та Харківської області та надаватиме платні послуги згідно з договорами.

Для цього потрібно:

– ліквідувати дрібні патологоанатомічні відділення закладів охорони здоров'я, які проводять малу кількість патологоанатомічних розтинів, мають недостатню, зношену та застарілу матеріально-технічну базу патологоанатомічної лабораторії, неуккомплектований або нечисленний лікарський штат, що дасть змогу вивільнити певні бюджетні кошти.

– реорганізувати великі патологоанатомічні відділення окремих закладів охорони здоров'я, які проводять велику кількість патологоанатомічних розтинів, але мають недостатню, зношену та застарілу матеріально-технічну базу патологоанатомічної лабораторії, у філіалі бюро — патологоанатомічні морги без лабораторій, що зменшить видатки на їх фінансування;

– за рахунок зекономлених засобів, унаслідок ліквідації та реорганізації патологоанатомічних відділень інших комунальних закладів охорони здоров'я, бюджетних коштів створити на базі патологоанатомічного відділення Комунального закладу охорони здоров'я «Обласна клінічна лікарня — центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф», як найбільш оснащеного, потужного та укомплектованого висококваліфікованими спеціалістами, Харківське обласне патологоанатомічне бюро в статусі комунального неприбуткового підприємства Харківської обласної ради.

ВИСНОВКИ

Харківське обласне патологоанатомічне бюро в *перспективі* за наявності належного фінансування надаватиме на сучасному рівні патологоанатомічні діагностичні послуги закладам охорони здоров'я м. Харкова та Харківської області, а також населенню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугро В. І. Система вторинної стаціонарної медичної допомоги (медико-соціальне обґрунтування): автореферат дис. ... на здобуття наук. ступеня доктора мед. наук: спец. 14.02.03 — «Соціальна медицина» / В. І. Бугро. — К. : Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, 2017. — 40 с.
2. Вороненко Ю. В. Самооцінювання як складова підготовки системи управління якістю медичної допомоги закладу охорони здоров'я до сертифікації на відповідність ДСТУ ISO 9001 : 2008 / Ю. В. Вороненко, Н. Г. Гойда, В. В. Горачук // Український медичний часопис. — 2014. — № 2 (100). — Т. III, IV. — С. 36–39.

3. Кактурский Л. В. Роль патологоанатомической службы в экспертизе качества медицинской помощи / Л. В. Кактурский // Здравоохранение. — 2014. — № 3. — С. 112–113.
4. Коваленко О. О. Сучасний стан адаптації міжнародних стандартів у системі охорони здоров'я України / О. О. Коваленко // Здоров'я нації. — 2015. — № 3 (Спецвипуск). — С. 54–58.
5. Мальков П. Г. Основы обеспечения качества в гистологической лабораторной технике / П. Г. Мальков, Г. А. Франк; 2-е изд. — М. : ГЭОТАР-Медиа, 2014. — 176 с.
6. Медичні лабораторії. Вимоги до якості та компетентності (EN ISO 15189:2015, IDT): ДСТУ ISO 15189:2015. — [Чинний від 2016.01.01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2016. — IV. — 17 с. — (Національний стандарт України).
7. Про визнання такими, що втратили чинність, наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12 травня 1992 року № 81 та постанова першого заступника Головного державного санітарного лікаря України від 26 грудня 2008 року № 25. — Наказ МОЗ України № 628 від 25 вересня 2015 р. — Режим доступу: http://www.mdoffice.com.ua/ru/aMDODoc.html?p_file=11&p_page=9882&context
8. Роша Л. Г. Система оцінки елементів патологоанатомічної служби в Україні в нових економічно-правових умовах / Л. Г. Роша // Science of the XXI century: problems and prospects of researches. — 2017. — Vol. 3. — P. 33–35.
9. KPI (Key performance indicators) How to Assess the Quality of a Pathology Service. Report of a meeting to discuss the evaluation of medical laboratories in the context of health service reform. — Режим доступу: <http://www.rcpath.org/clinical-effectiveness/kpi/KPI.htm>.

СОХРАНЕНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПАТОЛОГОАНАТОМИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ ХАРЬКОВСКОЙ ОБЛАСТИ В УСЛОВИЯХ МЕДИЦИНСКОЙ РЕФОРМЫ

Проф. И. И. Яковцова, И. В. Борзенкова,
доц. А. Е. Олейник, В. Д. Уржумов, П. В. Ткаченко

В условиях медицинской реформы структура патологоанатомической службы Харькова и Харьковской области нуждается в реорганизации. В статье дано обоснование создания областного патологоанатомического бюро в г. Харькове вместо системы патологоанатомических отделений, являющихся структурными единицами городских больниц. Это является необходимым шагом в условиях новой модели финансирования медицины, предложенной стартовавшей медицинской реформы. Кроме того, это позволит значительно улучшить качество патологоанатомической диагностики, а также совершенствовать объективность оценивания качества медицинской помощи населению.

Ключевые слова: патологоанатомическое бюро, патологоанатомическая диагностика, медицинская реформа.

PRESERVATION AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF THE KHARKIV PATHOLOGY SERVICE IN CONDITIONS OF MEDICAL REFORM

I. I. Yakovtzova, I. V. Borzenkova,
A. E. Oliinyk, V. D. Urzhumov, P. V. Tkachenko

In the context of medical reform, the structure of the pathology service of Kharkiv and the Kharkiv region needs to be reorganized. The article justifies the creation of the regional pathology in Kharkiv, instead of the system of pathology departments, which are structural units of city hospitals. This is a necessary step in the conditions of a new model of medicine financing, proposed by the launched medical reform. In addition, this will significantly improve the quality of pathology diagnostics, as well as improve the objectivity of assessing the quality of medical care for the population.

Keywords: pathology bureau, pathology diagnostics, medical reform.